

Windmolens te vaak te dicht bij woonwijken, blijkt uit onderzoek: 'Voorkom leed door goed te plannen'

Programma	1 vandaag (NPO 1)
Uitzending	8 december 2020 18:15 uur
Website	Windmolens te vaak te dicht bij woonwijken, blijkt uit onderzoek: 'Voorkom leed door goed te plannen' - EenVandaag (avrotros.nl)

- Voice over Jan de Laat is audioloog, dat wil zeggen specialist op het gebied van geluid. Soms gaat het om geluid dat een genot voor het oor is, maar vandaag niet.
- Claus Aandewiel (omwonende Windpark Spui) Ik voel constant woesej, woesej. Dan voel je echt dat je langzaam gek aan het worden ben.
- Jan de Laat (audioloog) Als alles maar doorgaat, als je wil slapen. En dat gaat dag in dag uit door, dat is wat er eigenlijk aan de hand is.
- Voice over Nederland, één van de dichtstbevolkte landen ter wereld, is zich razendsnel aan het omvormen tot een windturbineland.
- Peter de Lange (advocaat) Het is interessant om een windenergie-project te starten, en ja, die gelden en belangen nemen alleen maar toe. En de druk om te voldoen aan het klimaatakkoord neemt toe, dus overheden die zijn ook al heel snel gewillig om mee te werken.
- Voice over Mensen met land, en dat zijn vaak boeren, kunnen met turbines véél meer verdienen dan met hun boerenbedrijf.
- Peter de Lange Nou gaat het om bedrijven als de Vattenfalls, de Eneco's of de Pure Energie, en die gaan het land in. Die bezoeken boeren, die bellen aan, en zeggen: "Hé, u heeft de Staatsloterij gewonnen."
- Jan de Laat De windturbines worden krachtiger, groter en hebben ook meer mogelijkheden. Die produceren lawaai, die produceren geluid.
- Voice over Maar de normen voor geluidshinder rond turbines zijn er nooit op aangepast.
- Peter de Lange De regelgeving dateert van 2011, en dat ging toen eigenlijk over "molentjes", noem ik ze tegenwoordig, van 75 meter tiphoogte. Als je nu kijkt, de laatste ontwikkelingen, dan heb je het eigenlijk over turbines van 247 meter hoge tiphoogte en die mogen gewoon op een afstand staan van bijvoorbeeld 283 meter van een woning staan. Daar heb ik een concreet voorbeeld van. Dus alsof je dan in één keer naast anderhalve Euromast woont.
- Voice over En dus zijn met de omwonenden die tegen de grenzen van de geluidshinder aanlopen, zoals Claus Aandewiel uit Piershil.
- Claus Aandewiel De initiatiefnemer destijds die gaf aan: "Het zijn de Rolls Royces onder de windturbines, en mensen zullen er geen last van hebben, je zal ze niet horen."

Voice over De turbinekast die hoor je inderdaad niet, maar de enorme wieken des te meer.

Claus Aandewiel Als ik het heel strikt zonder emoties zeg dan is het een soort vliegveld waar je het gevoel hebt dat er een vliegtuig boven je hoofd cirkelt, maar niet landt, niet opstijgt. Dat gaat constant door

Conno Moree (omwonende Windpark Spui) Windkracht 4, windkracht 6, windkracht 8, dan heb je soms het idee dat je achter de Kaagbaan woont op Schiphol. Ja, alsof er echt een 747 voor je [...].

Claus Aandewiel Daar word je knettergek van! Dat je het niet meer aan kan! Dan wil je echt hele rare dingen doen!

Voice over Claus besloot te verhuizen, net als zes andere van de twaalf gezinnen die aan de dijk woonden bij Windpark Spui in de Hoekse Waard.

Claus Aandewiel Het is nou 45 jaar, en ik heb mijn ouderlijk huis vaarwel gezegd.

Interviewer Want u kon daar niet blijven?

Claus Aandewiel Nee!

Voice over Conno Moree woont ook op die dijk. Hij bleef, maar ontdekte dat de turbines geluidhinder kunnen veroorzaken die je nauwelijks kan horen.

Conno Moree Je ligt in bed, het is stil. Op dat moment hoor je een bastoon, dan wil je als het ware de muur aanraken of dat de muur trilt. Zo'n geluid is het, ja.

Peter de Lange De trillingen werken ook in het lichaam. En de één heeft nog veel meer last van dan de ander.

Voice over Die hele lage tonen kun je alleen reproduceren op de allerlaatste registers van een kerkorgel.

Jan de Laat Nu kun je bijna voorstellen dat, als het heel hard is, dat je dat alleen nog maar kan voelen. Je hoort hem nog wel, maar heel laag.

Interviewer Het is er wel.

Jan de Laat Ja, het is er wel en dat dreunt als het ware je lichaam binnen. De intensiteit van het geluid op grote afstand hoor je uiteindelijk alleen nog maar die lage toon, en dat is waar de mensen uiteindelijk dan last van hebben en minder goed kunnen slapen en dat er andere verschijnselen optreden.

Voice over Wereldwijd zijn er de afgelopen jaren veel nieuwe inzichten opgedaan over het geluid van windturbines en de gezondheidsschade die dat kan opleveren.

- Jan de Laat inventariseerde die, en signaleert dat in veel landen gewerkt wordt aan nieuwe normen.
- Jan de Laat In Canada zijn ze bijna zo ver, in Zuid-Duitsland, in Beieren, en ook in Denemarken en Nieuw-Zeeland.
- Voice over Ook voor Nederland zou wat hem betreft een nieuwe norm moeten komen, die rekening houdt met de ashoogte van de turbine .
- Jan de Laat Als die paalhoogte ongeveer 150 meter is, dan moet je eigenlijk zo'n windturbine plaatsen op 10 x 150 meter, dat is anderhalve kilometer van de bebouwde kom.
- Voice over Advocaat Peter de Lange voert namens tientallen omwonendenvereniging in Nederland procedures tegen plannen voor windparken. En volgens hem zou zo'n nieuwe norm nogal wat teweeg brengen.
- Peter de Lange Als je internationaal kijkt dan zitten wij zo'n beetje met de meest beroerde normen van Europa.
- Voice over In Nederland is er geen afstandsnorm maar een geluidsnorm. Die geldt ook voor industrie en verkeer en daarbij gaan ze uit van een gemiddelde belasting.
- Peter de Lange Dus dat wordt niet gemeten, maar dat wordt berekend. Dus je kan bij wijze van spreken een turbine drie maanden stil zetten en de rest van het jaar negen maanden kan je nog vol gas geven. En dat gaat dan over de belasting op de gevel, en dat is dan gemiddeld precies de waarde die is toegestaan.
- Claus Aandewiel Dat hele gemiddelde, hè, wat ze ook nemen als norm waaraan zo'n windpark moet voldoen, dat is gewoon schandalig, hè! Want je kan mensen niet opzadelen met nachten dat ze 70-80 decibel op de gevel hebben. Dat is gewoon waanzin!
- Voice over Daarnaast zijn de mogelijkheden om als omwonenden zwaar te maken zeer beperkt en tikt de Raad van State al te enthousiaste bestuurders nauwelijks op de vingers.
- Peter de Lange Het is ingewikkeld. Het zijn korte termijnen, het is buitengewoon complex, en je hebt heel weinig rechtsbescherming.
- Claus Aandewiel Het ging gewoon door. En dat zei die initiatiefnemer ook. Hij zei gewoon met een lachend gezicht: "Je kan dwars liggen wat je wil, maar het gaat gewoon door!"
- Peter de Lange En dan kijkt de Raad van State ook nog marginaal, dus je bent eigenlijk kansloos op inhoud.
- Jan de Laat Onze conclusie op dit moment is dat we moeten streven naar alles wat er gepland gaat worden, dat het in ieder geval voldoet aan die tien maal de hoogte regel, zoals ik het net noemde. En alles wat er tot nu toe niet op die manier tot stand gekomen is, dat zou je opnieuw kunnen heroverwegen om te bezien of daarom maatregelen nodig zijn.

- Voice over Als deze norm voor alle windturbines zou gaan gelden, dan moet de windmolenkaart van Nederland radicaal op de schop. En volgens advocaat De Lange zou dat ook moeten volgens een uitspraak van het Europese Hof die zegt:
- Peter de Lange Je mag eigenlijk pas vergunnen, een vergunning afgegeven voor de bouw en exploitatie van windparken, op het moment vooraf, dus helemaal aan de voorkant hebt vastgesteld dat de gezondheid van de mens wordt beschermd of verbeterd.
- Voice over De Nederlandse windenergie-industrie, aangewakkerd met miljarden overheidssubsidies, zal in de nabije toekomst dus iets minder vol op het orgel kunnen gaan.
- Jan de Laat Neem alle bevindingen die we nu hebben, neem die echt voor lief. En zorg ervoor dat je voor de toekomst maatregelen neemt dat er straks, los van de hinder, maar ook minder gezondheidsklachten zijn.